בשלשה פרקים פרק רביעי תענית לא.

מסורת הש"ס

לאיזה שירצו יעלו. הוסיף בן אלה רשע היה דכתיב (מלכים ב יז) ויעש הרע בעיני ה' רק לא כמלכי ישראל. והיינו דקאמר רק שבטל את הפרוסדאות ואמר לאיזה שירצו יעלו: הרוגי ביקר. בפרק הניזקין (גיטין דף נז.): מלכרות. לפי שהן לחין ומאותו הזמן אין כח במתה ליישבן ומיישבין מפני המולעת לפי שעץ שיש בו תולעת פסול למערכה דדאמרינן (מדות פ"ב מ"ה): יום אכר מגל. שבירת הגרזן שפסק החוטב מלחטוב עצים: מכאן ואילך. ממחשה עשר באב ואילך דמוסיף לילות על הימים לעסוק בתורה יוסיף מיים על מיים: דלא יוסיף. לעסוק בתורה בלילות: הקבריה אימיה. כלומר ימות בלא עמו: כת מלך. אף על פי שהיה לה שואלת מבת כהן גדול כו' שלא לגייס את השואלת מתוך שאין לה: מבת כהן גדול. שהוא קרוב וסמוך למלכות: סגן. כהן חשוב ממונה תחת כהן גדול להיות תחתיו ביום הכפורים אם יארע פסול בכהן גדול ביום הכפורים ישמש זה הסגן תחתיו: משוח מלחמה. הוא הכהן המכרכן במלחמה מי האיש הירא ורך הלבב וגו' (דברים כ): אפילו מקופלין ומוכחין בקופסא. איסקרי"ן: גריכין עגילה. כולן שלא לגייס את שגריכה עגילה: שאין אשה אלא לבנים. אם כנגד יהיו מיוחסין הכל קופלין עליהם בין זכרים בין נקבות: על מנת שתעטרונו בזהובים. שאחרי הניסואין תתנו לנו תכשיטין. ומילתא בעלמא הוא דאמרי כלומר ובלבד שתתנו לנו מלבושים נאים: מחול. סביב לשון מחול הכרם (מלכים ד"ד מ"ח): מראה באצבעו. ואומר זה ה' קוינו לו ויושיענו זה ה' קוינו לו נגילה ונשמחה בישועתו:

לאיזה שירצו יעלו [6] רב מתנה אמר יום שנתנו הרוגי ביתר לקבורה ואמר רב מתנה [7] אותו יום שנתנו הרוגי ביתר לקבורה [8] תקנו ביבנה הטוב והמטיב הטוב שלא הסריחו והמטיב שנתנו לקבורה רבה ורב יוסף דאמרי תרוויהו יום שפסקו מלכרות עצים למערכה [9] (תניא) רבי אליעזר הגדול אומר מחמשה עשר באב ואילך תשש כחה של חמה ולא היו כורתין עצים למערכה לפי שאינן יבשין אמר רב מנשיא וקרו ליה יום תבר מגל מכאן ואילך דמוסיף יוסיף ודלא מוסיף [10] (יאסף) [11] (תני רב יוסף) מאי יאסף אמר רב יוסף תקבריה אימיה: שבהן בנות ירושלים כו': ת"ר בת מלך שואלת מבת כהן גדול בת כהן גדול מבת סגן ובת סגן מבת משוח מלחמה ובת משוח מלחמה מבת כהן הדיוט וכל ישראל שואלין זה מזה כדי [12] שלא יתבייש את מי שאין לו: כל הכלים טעונין טבילה: אמר רבי אלעזר אפילו מקופלין ומונחין בקופסא: בנות ישראל יוצאות וחולות בכרמים: תנא מי שאין לו אשה נפנה לשם: [13] מיוחסות שבהן היו אומרות בחור וכו': תנו רבנן יפיפיות שבהן מה היו אומרות תנו עיניכם ליופי שאין האשה אלא ליופי מיוחסות שבהן מה היו אומרות תנו עיניכם למשפחה לפי [14] שאין האשה אלא לבנים מכוערות שבהם מה היו אומרות קחו מקחכם לשום שמים ובלבד שתעטרונו בזהובים אמר עולא ביראה אמר רבי אלעזר עתיד הקדוש ברוך הוא לעשות מחול לצדיקים והוא יושב ביניהם בגן עדן וכל אחד ואחד מראה באצבעו שנאמ' [15] ואמר ביום ההוא הנה אלהינו זה קוינו לו ויושיענו זה ה' קוינו לו נגילה ונשמחה בישועתו:

הדרן עלך בשלשה פרקים וסליקא לה מסכת תענית

תיקנו ביבנה הטוב והמטיב. פירוש בברכת המזון ומש"ה תקנו יותר על היין הטוב והמטיב טפי מבשאר דברים לפי שהיו [כמין] גדר בכרם ולא נקרמו: יום תבר מגל. פירוש שמונעין מלכרות עצים למערכה פירוש משום שחלש כחה של חמה ומגדלין התולעים בתלעות ועצים מתולעים פסולים למערכה כדאמר [במדות] (פ"ב מ"ה) שהכהנים בעלי מומין הם מנקרים העצים ומסיריו העצים מתולעים שפסולות למערכה:

דלא מוסיף יאסף. פי' אותו שאינו מוסיף מן הלילות על הימים יאסף: **מאי** יאסף תקבריה אימיה. תימה וכי היה ממופקן מאי יאסף אלא נראה לומר דלא מוסיף יסיף [16] ומיהא קבעי גמרא מאי יסיף אגב לעולם הוה ידע דיאסף הוא לשון מיתה כדכתיב (בראשית מט) ויגוע ויאסף אל עמיו: **כל** אחד ואחד מלאה הקדוש ברוך הוא באצבעו שנאמר הנה אלהינו זה קוינו לו וגו' נגילה ונשמחה בישועתו:

הדרך עלך בשלשה פרקים וסליקא לה מסכת תענית

עין משפט נר מצוה

מב א מי' פ"ב מהל' ברכות הל' ז [עור פ"ח סי' קסנו]:

רבינו חננאל

רב מתנה [אמר] יום [שנתנו] הרוגי ביתר לקבורה. וכו' ביום תיקנו הטוב והמטיב, הטוב שלא הסריחו והמטיב שנתנו לקבורה. יום שפוסקין בו לכרות עצים למערכה, כדתניא [ר"א] הגדול אומר מט"ו באב תשש כחה של חמה ולא היו כורתין עצים למערכה פסני שאין יבשין. וכיון שאין יבשין מתליעין. וקא. יום חבר מגל. כלומר, מעתה אין אנו צריכין מגל לחתוך בו עצים. [מכאן ואילך]. פי' מט"ו באב. מי שמוסיף מן הלילה ליום, כלומר, עומד בלילה ושונה שכבר האריך הלילה. ומי שלא יוסיף הקבריה אימיה, שאינו מן החכמים שמגדדין שינה מעיניהן בעולם [הזה] וחיים לעולם הבא.

הדרן עלך בשלשה פרקים

רבינו גרשום

יום שפוסקין מלכרות עצים למערכה. ומיכן ואילך מוסיפין לעסוק בתורה. תשש כחה של חמה. ואינה מייבשת העצים. יום חבר מגל. כלומר. מיכן ואילך אין צריכין המגל לכרות עצים. ודלא מוסיף. מלילות על הימים לעסוק בתורה. [יסיף]. לפי שכבר גדלין הלילות. [כל הכלים. המשאילות זו לזו טעונות טבילה, שמא דנדה היו]. אמר' מקופלין. חיישינן שמה ישבה עליהן נדה. לעשות מחול להצדיקים. שהצדיקים עושין מחול והקב"ה יושב באמצע.

6) ברכות מה:, כ) כ"ב קכא:, ג) [ע"ר ע"י דתענית], ד) [נ"ל יסוף כך מ' כנ"ב וע"ש בהשב"ם], ה) [נב"ב ליתא אלא כך איתא מאי יסוף תני רב יוסף תקבריה אימיהן], ו) [פסחים פב. וס"ז], ז) [עי' הגי' מע"ר], ח) [מהרות נע:], ט) [נדאה שנ"ל אל יוך לנכנס וגו' עי' פרש"י בתורה ומהרות יח. ובפוטרה מג.], י) [ד"ה אפילו אמרי ד"ה לריכין].

תורה אור השלם

1. וְאָמַר בַּיּוֹם הַהוּא הִנֵּה אֱלֹהֵינוּ זֶה קִוִּינוּ לוֹ וְיוֹשִׁיעֵנוּ זֶה יְיָ קִוִּינוּ לוֹ נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ: ישעיהו כה ט

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה אפי' דלא מוסיף יסיף ומשום הכי קבעי גמרא מאי:

לעזי רש"י

אישקרי"ן. קופסה (בעיקר לתכשיטים).

מוסף רש"י

ואמר רב מתנה כו'. ולכך שמתי שזכו לקבורה ושלא הסריחו (רשב"ם ב"ב קכא:). הטוב והמטיב. ברכת הטוב והמטיב שברכת המזון תקנו באותו היום, דמן המורה איזה אלא שלא רחשונה, דכנפקא לן מהאי קרא וברכת את ה' אלהיך על הארץ וגו' (שם). שפסקו מלכרות עצים. מיכן ועד ט"ו באב היו מורתים עצים לצורך המערכה לכל השנה, אבל ומילך תשש כח החמה, ויש בעצים לחלתים ומעלין עשן ואם יגדל תולעת דכדאמרינן במדרש איסה ר' יעקב בר אחא בשם ר' יוסי אומר שני כלה זמן קצילה למזבח שכל עץ שנמצא בו תולעת פסול למזבח וכל עץ שהוא נקבן אינו עושה מאכולת, ואותו יום שפסקו היו שמחים לפי שבאותו יום היו משלימין מלאה גדולה מחלת (שם). יום חבר מגל. שנשכחו הקרבנות שאין לוקח עוד הכן לחטוב עצים (שם). דמוסיף. מן הלילה על היום לעצים, יוסיף. ימים כדכתיב (דברים ל) כי הוא חייך, וכתיב (משלי ג) כי אורך ימים ושנות חיים ושלום יוסיפו לך, שמתוך שהלילות מאריכים והימים מתקצרין צריך לעסוק בלילות גם בלילה (רשב"ם ב"ב עם). הדרן עלך מסכת תענית.

מראין זה לזה ואומרים. הנה אלהינו זה קוינו לו ויושיענו זה ה' קוינו לו נגילה ונשמחה בישועתו.

הדרן עלך בשלשה פרקים

אחר השלמת המסכתא יאמר זה ויועיל לזכרון בעזרת השם יתברך

הַדְרָן עֲלָךְ מַסֶּכֶת תַּעֲנִית וְהַדְרָךְ עֲלָן. דַּעְתָּן עֲלָךְ מַסֶּכֶת תַּעֲנִית וְדַעְתָּךְ עֲלָן. לֹא נִתְנַשִּׁי מִינָּךְ מַסֶּכֶת תַּעֲנִית וְלֹא תִתְנַשִּׁי מִינָּן לֹא בְּעָלְמָא הָדֵין וְלֹא בְּעָלְמָא דְּאָתֵי:

יאמר כן שלשה פעמים ואחר כך יאמר:

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אבוֹתֵינוּ שֶׁתְּהֵא תוֹרָתְךָ אֻמָּנוּתֵנוּ בָּעוֹלָם הַזֶּה וּתְהֵא עִמָּנוּ לְעוֹלָם הַבָּא. חֲנִינָא בַּר פָּפָּא רַמִּי בַּר פָּפָּא נַחְמָן בַּר פָּפָּא אַחָאי בַּר פָּפָּא אַבָּא מָרִי בַּר פָּפָּא רַפְרָם בַּר פָּפָּא רָכִישׁ בַּר פָּפָּא סוּרְחֵב בַּר פָּפָּא אַדָּא בַּר פָּפָּא דָּרוּ בַּר פָּפָּא:

הַעֲרֵב נָא יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת דִּבְרֵי תוֹרָתְךָ בְּפִינוּ וּבְפִיפִיּוֹת עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל. וְנִהְיֶה כֻּלָּנוּ אֲנַחְנוּ וְצֶאֱצָאֵינוּ וְצֶאֱצָאֵי עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל כֻּלָּנוּ יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ וְלוֹמְדֵי תוֹרָתֶךָ: מַאוֹלְפֵי תְּחַכְּמֵנִי מִצְוֹתֶיךָ כִּי לְעוֹלָם הִיא לִי: יְהִי לִבִּי תָמִים בְּחֻקֶּיךָ לְמַעַן לֹא אֵבוֹשׁ: לְעוֹלָם לֹא אֶשְׁכַּח פִּקּוּדֶיךָ כִּי בָם חִיִּיתָנִי: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ לַמְּדֵנִי חֻקֶּיךָ: אָמֵן אָמֵן אָמֵן סֶלָה וָעֶד:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁשָּׂמְתָּ חֶלְקֵנוּ מִיּוֹשְׁבֵי בֵית הַמִּדְרָשׁ וְלֹא שַׂמְתָּ חֶלְקֵנוּ מִיּוֹשְׁבֵי קְרָנוֹת. שֶׁאָנוּ מַשְׁכִּימִים וְהֵם מַשְׁכִּימִים. אָנוּ מַשְׁכִּימִים לְדִבְרֵי תוֹרָה וְהֵם מַשְׁכִּימִים לְדְבָרִים בְּטֵלִים. אָנוּ עֲמֵלִים וְהֵם עֲמֵלִים. אָנוּ עֲמֵלִים וּמְקַבְּלִים שָׂכָר וְהֵם עֲמֵלִים וְאֵינָן מְקַבְּלִים שָׂכָר. אָנוּ רָצִים וְהֵם רָצִים. אָנוּ רָצִים לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא וְהֵם רָצִים לִבְאֵר שַׁחַת. שֶׁנֶּאֱמַר וְאַתָּה אֱלֹהִים תּוֹרִידֵם לִבְאֵר שַׁחַת אַנְשֵׁי דָמִים וּמִרְמָה לֹא יֶחֱצוּ יְמֵיהֶם וַאֲנִי אֶבְטַח בָּךְ:

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵי כֻּשֵׁם שֶׁעֲזַרְתָּנִי לְסַיֵּם מַסֶּכֶת תַּעֲנִית כֵּן תַּעֲזְרֵנִי לְהַתְחִיל מַסֶּכְתּוֹת וּסְפָרִים אֲחֵרִים וּלְסַיְּמָם לִלְמֹד וּלְלַמֵּד לִשְׁמוֹר וְלַעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם אֶת כָּל דִּבְרֵי תַלְמוּד תּוֹרָתֶךָ בְּאַהֲבָה. וּזְכוּת כָּל הַתַּנָּאִים וְאָמוֹרָאִים וְתַלְמִידֵי חֲכָמִים יַעֲמוֹד לִי וּלְזַרְעִי שֶׁלֹּא תָמוּשׁ הַתּוֹרָה מִפִּי וּמִפִּי זַרְעִי וְזֶרַע זַרְעִי עַד עוֹלָם. וְתִתְקַיֵּם בִּי בְּהִתְהַלֶּכְךָ תַּנְחֶה אוֹתָךְ בְּשִׁכְבְּךָ תִּשְׁמֹר עָלֶיךָ וְהָקִיצוֹתָ הִיא תְשִׂיחֶךָ. כִּי בִי יִרְבּוּ יָמֶיךָ וְיוֹסִיפוּ לְךָ שְׁנוֹת חַיִּים: אוֹרֶךְ יָמִים בִּימִינָהּ בִּשְׂמֹאלָהּ עֹשֶׁר וְכָבוֹד:

יְיָ עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן יְיָ יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם:

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא. בְּעָלְמָא דְּהוּא עָתִיד לְאִתְחַדָּתָא, וּלְאַחֲיָא מֵתַיָּא, וּלְאַסְקָא לְחַיֵּי עָלְמָא, וּלְמִבְנֵא קַרְתָּא דִירוּשָׁלֵם, וּלְשַׁכְלֵל הֵיכְלֵיהּ בְּגַוֵּהּ, וּלְמֶעְקַר פּוּלְחָנָא נוֹכְרָאָה מֵאַרְעָא, וּלְאָתְבָא פּוּלְחָנָא דִּשְׁמַיָּא לְאַתְרֵיהּ, וּיַמְלִיךְ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּמַלְכוּתֵיהּ וְיַקְרֵיהּ, וְיַצְמַח פֻּרְקָנֵהּ וִיקָרֵב מְשִׁיחֵהּ. בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב, וְאִמְרוּ אָמֵן. יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא. יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדַּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלַּל שְׁמֵהּ דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. לְעֵלָּא מִן כָּל בִּרְכָתָא וְשִׁירָתָא תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחֱמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא, וְאִמְרוּ אָמֵן: עַל יִשְׂרָאֵל וְעַל רַבָּנָן, וְעַל תַּלְמִידֵיהוֹן וְעַל כָּל תַּלְמִידֵי תַלְמִידֵיהוֹן, וְעַל כָּל מַאן דְּעָסְקִין בְּאוֹרַיְתָא, דִּי בְאַתְרָא (קַדִּישָׁא) הָדֵין וְדִי בְכָל אֲתַר וַאֲתַר, יְהֵא לְהוֹן וּלְכוֹן שְׁלָמָא רַבָּא חִנָּא וְחִסְדָּא וְרַחֲמֵי וְחַיֵּי אֲרִיכֵי וּמְזוֹנֵי רְוִיחֵי וּפֻרְקָנָא מִן קֳדָם אֲבוּהוֹן דִּי בִשְׁמַיָּא וְאַרְעָא וְאִמְרוּ אָמֵן: יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן שְׁמַיָּא וְחַיִּים טוֹבִים עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל, וְאִמְרוּ אָמֵן:

עוֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא בְּרַחֲמָיו יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com